

Evropský soud pro lidská práva, komora II, ve věci stížnosti Torreggiani a další proti Itálii, rozsudek ze dne 8.1.2013, stížnost č. 43517/09 a další.

Čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 46 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod – přeplnění italských věznic.

Sloučení stížností (jednomyslné).

Přípustnost stížností (jednomyslné).

Porušování čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (jednomyslné).

Povinnost státu stanovit do jednoho roku od nabytí právní moci předloženého rozsudku celostátně v souladu s principy Úmluvy efektivní opravný prostředek či více efektivních opravných prostředků, který bude vhodný resp. které budou vhodné k vytvoření adekvátní a dostatečné nápravy vzhledem k přeplnění věznic (jednomyslné).

Odklad přezkumu stížností, které ještě nebyly předány italské vládě a jsou cílené výlučně na přeplnění věznic, na dobu jednoho roku od nabytí právní moci předloženého rozsudku (jednomyslné).

Odškodnění podle čl. 41 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod: 10.600 € panu Torreggiani, 23.500,- € panu Bamba, 15.000,- € panu Biondi, 11.000,- € panu Sela, 15.000,- € panu El Haili, 12.000,- € panu Hajjoubi, 12.500,- € panu Ghisoni za nemateriální újmu, po 1.500,- € za náklady a výlohy panu Sela, El Haili, Hajjoubi a Ghisoni (jednomyslné).

### **O d ů v o d n ě n í :**

Skutkový stav věci:

Pan Torreggiani byl od 13.11.2006 do 7.3.2011 uvězněn ve věznici v Busto Arsizio, pan Bamba od 20.3.2008 do 23.6.2011 a pan Biondi od 29.6.2009 do 21.6.2011. Každý z nich obýval celu o velikosti 9 m<sup>2</sup> s dvěma dalšími osobami a měl tak osobní prostor pouze 3 m<sup>2</sup>. Ti tři kromě toho pronesli, že přístup ke sprše byl v příslušné věznici kvůli omezenému množství teplé vody omezen.

Pan Sela byl ubytován od 14.2.2009 do 19.4.2010, pan El Haili od 15.2.2008 do 8.7.2010 a pan Hajjoubi od 19.10.2009 do 30.3.2011 ve věznici v Piacenza. Pan Ghisoni, který byl uvězněn dne 13.9.2007, se zde stále nachází. Tito čtyři stěžovatelé si stěžují v zásadě na ty samé poměry jako stěžovatelé, kteří byli ubytováni v Busto Arsizio, navíc u nich bylo pouze nedostačující osvětlení.

Dne 10.4.2010 podal pan Ghisoni společně s dvěma dalšími vězni u soudce rozhodujícím ve věcech výkonu trestu v Reggio Emilia stížnost na podmínky ve věznici v Piacenza. Ten došel k závěru, že pan Ghisoni a jeho spoluvězni byli vystaveni nelidskému zacházení, protože museli spolu s dvěma dalšími vězni sdílet malinké cely a v porovnání s vězni, které takovou celu sdíleli pouze s jednou osobou, byli diskriminováni. Stížnosti pana Ghisoni a jeho spoluvězňů byly následně předány vedení věznice v Piacenza, ministroví spravedlnosti a příslušné vězeňské správě, aby mohly ve své patřičné pravomoci co možná nejrychleji provést vhodná opatření. V únoru 2011 byl pan Ghisoni přemístěn do cely, která byla zřízena pro dvě osoby.

Realizace práva:

Stěžovatelé kritizují porušování čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (zde: zákaz nelidského a ponižujícího zacházení) na základě podmínek ve věznicích v Busto Arsizio a Piacenza.

Soud rozhodl, že stížnosti kvůli jejich podobnosti s ohledem na kritiku stěžovatelů a základní problém sloučí (jednomyslné).

K přípustnosti stížnostem v čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

K námitce vlády vzhledem k chybějícímu aspektu oběti stěžovatelů s výjimkou pana Ghisoni je třeba konstatovat, že stěžovatelé kritizují skutečnost, že ve věznicích v Busto Arsizio a Piacenza byly během značné doby zadržováni za podmínek, které Úmluvě odporují. I když po podání jejich příslušných stížností byli buď propuštěni nebo přemístěni do jiné věznice, nelze říci, že by tím národní orgány stěžovateli tvrzená porušování uznaly a případně utrpěnou újmu nahradily. Všichni stěžovatelé se tudíž mohou stále považovat za »oběti« porušování svých práv podle čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Vláda dále vznesla námitka týkající se nevyčerpání instančního postupu. Soud musí zjistit, zda stížnost podaná u italského soudce rozhodujícího ve věcech výkonu trestu představuje opravný prostředek, který odpovídá kritériím, která ve své jurisdikci stanovil. Sporná je účinnost tohoto opravného prostředku v praxi. I přes ujištění vlády, že rozhodnutí učiněná za příslušné správní orgány soudci rozhodujícími ve věcech výkonu trestu v rámci zákonem stanoveného postupu jsou závazná, soud konstatuje, že rozhodnutí soudce v Reggio Emilia ze dne 20.8.2010 s ohledem na pana Ghisoni a jeho spoluvězně zůstalo dlouho nevykonáno. Teprve v únoru 2011 byl pan Ghisoni přemístěn do cely odpovídající evropské normě.

Týká se toho se vláda omezila na tvrzení, že dotčení by bývali museli u »národních soudních orgánů« zažádat o rychlý výkon rozhodnutí, aniž by však tyto orgány blíže popsal.

Je těžké toto přednesení vlády sladit s tvrzenou účinností postupu stížnosti před soudcem rozhodujícím ve věcech výkonu trestu. Dokonce i když existuje opravný prostředek, který je zacílen na výkon rozhodnutí soudce rozhodujícího ve věcech výkonu trestu – což vláda nijak najevo nedala – nelze požadovat, aby vězeň, který obdržel rozhodnutí ve svůj prospěch, znásobil opravné prostředky za tím účelem, aby se k uznání svých základních práv dostal ve fázi výkonu trestu.

Ze spisů předložených stížností a ze zpráv o situaci italského vězeňského systému vyplývá, že věznice v Busto Arsizio a Piacenza jsou velmi přeplněné stejně jako velké množství italských věznic, takže přeplnění ve věznicích v Itálii odpovídá strukturálnímu fenoménu a netýká se výhradně zvláštního případu stěžovatelů. Za těchto okolností lze snadno porozumět, že italské vězeňské orgány nejsou ve stavu vykonat rozhodnutí soudce rozhodujícího ve věcech výkonu trestu a poskytnout vězňům podmínky ve věznicích v souladu s Úmluvou.

Celkově vzato nelze ukázat, zda vládou uvedený opravný prostředek je v praxi účinný, tedy zda je vhodný k tomu, aby zabránil trvání tvrzeného porušování a stěžovatelům zajistil zlepšení jejich materiálních podmínek ve věznicích. Z toho důvodu nebyli zastaveni, aby opravný prostředek využili dříve, než se obrátí na soud. I tato námitka vlády je tudíž zamítnuta.

Protože stížnosti nejsou zjevně neodůvodněné a také z žádného jiného důvodu nepřipustné, jsou prohlášeny za přípustné (jednomyslné).

K tvrzenému porušování čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Vláda nepopírá, že stěžovatelé zadržovaní v Busto Arsizio společně s dvěma dalšími osobami obsazovali cely o velikosti 9 m<sup>2</sup>. Naproti tomu se liší uvedení stran ohledně stěžovatelů zadržovaných v Piacenza vzhledem k velikosti cel a počtu vězňů. Protože vláda soudu neposkytla žádné příhodné patřičné informace na podporu svého tvrzení, že cely v Piacenza jsou 11 m<sup>2</sup> velké a jsou obecně obsazeny pouze dvěma osobami, zkoumal podmínky ve věznicích stěžovatelů na základě tvrzení dotčených a informací, které měl k dispozici. Je třeba tedy vycházet z toho, že stěžovatelé zadržovaní v Piacenza rovněž obsazovali cely o velikosti 9 m<sup>2</sup> společně s dvěma dalšími stěžovateli. Tento prostor byl kromě toho ještě omezen nábytkem, který se v celách nacházel.

Podle toho, co bylo předtím řečeno, neměli stěžovatelé prostor k životu, který lze podle jurisdikce soudu pokládat za přijatelný.

Vážný nedostatek prostoru, kterým stěžovatelé během období mezi 14 a 54 měsícem trpěli a který už sám o sobě představuje zacházení, které je v rozporu s Úmluvou, se zdá být na základě dalších okolností ještě zhoršen. Absence teplé vody v obou věznicích na delší dobu a nedostačující osvětlení a větrání ve věznici v Piacenza způsobila u stěžovatelů dodatečné utrpení, i když tím samo o sobě nebylo uskutečněno nelidské a ponižující zacházení.

Pokud soud také připouští, že v tomto případě neukazuje nic na to, že bylo úmyslem stěžovatele ponížit, nemůže absence takového úmyslu vyloučit zjištění porušení čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Pochybné podmínky ve vazební věznici překročily – při zohlednění také doby trvání vazby stěžovatelů – míru utrpení, která je nutně spojena s vazbou. Porušení čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (jednomyslné; ve výsledku přehlasovaného separátního vóta soudkyně Jociene).

K použití čl. 46 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Co se týká existence situace neslučitelné s Úmluvou, která vyžaduje použití pilotního postupu v předloženém případě, soud zatím konstatuje, že přeplnění věznic v Itálii se netýká pouze případu stěžovatelů, nýbrž má strukturální a systémem podmíněný charakter. Porušování práva stěžovatelů na adekvátní podmínky ve věznici není důsledkem jednotlivých událostí,

nýbrž má svůj původ v problému podmíněném systémem, který vyplývá z chronického narušení funkčnosti, která je italskému vězeňskému systému vlastní, a která postihla mnoho osob a v budoucnu postihnout může. Tato situace je tudíž základem pro praxi neslučitelnou s Úmluvou.

Kromě toho je v současné době u soudu projednáváno několik stovek stížností proti Itálii, které pro různé italské věznice předkládají kvůli přeplnění k diskuzi problém slučitelnosti s čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

V souladu s kritérii stanovenými ve své jurisdikci soud rozhodl, že v předloženém případě použije pilotní postup. Zdůrazňuje nutnou potřebu nabídnout dotčeným osobám vhodnou nápravu na národní úrovni.

I přes legislativní a logistické snahy, které Itálie v roce 2010 vyvinula, zůstává podíl přeplnění velmi vysoký. Soud si je vědom toho, že je zapotřebí důsledného a dlouhodobějšího úsilí, aby bylo možné strukturální problém přeplnění věznic vyřešit.

Soud v této souvislosti připomíná doporučení ministerské komise Rady Evropy, které vyzývá státy, aby státní zástupce a soudce podnítila k tomu, aby v nejširší možné míře sahala k alternativám vazby a svou trestní politiku orientovala na minimální užívání odnětí svobody.

Co se týká interních opravných prostředků, které je třeba používat, aby se čelilo problému tohoto případu, který je podmíněn systémem, připomíná soud skutečnost, že u podmínek ve věznicích musí vedle sebe existovat »preventivní« a »kompenzační« nápravy, které se budou doplňovat. Když je stěžovatel zadržován za podmínek, které odporují čl. 3

Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, je tudíž nejlepším nápravným prostředkem rychlé pozastavení porušování práva, netrpět nelidským ani ponižujícím zacházením. Kromě toho musí mít každý, kdo byl obětí vězení, které porušovalo jeho důstojnost, možnost získat odškodnění za újmu, kterou utrpěl.

Soud, jak již bylo výše zmíněno, konstatoval, že stížnost podaná u soudce rozhodujícího ve věcech výkonu trestu není v praxi účinná, pokud nepovoluje za podmínek odporujících čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod rychlé ukončení uvěznění. Na druhou stranu vláda neukázala žádný opravný prostředek, který by osobám uvězněným za podmínek, které porušují jejich důstojnost, povolil získat za utrpěnou újmu odškodnění. Novější jurisdikce, která soudci rozhodujícímu ve věcech výkonu trestu ukládá možnost odsoudit správu k zaplacení finančního odškodnění, je daleko vzdálena tomu, aby odůvodnila etablovanou a konstantní praxi národních orgánů.

Národní orgány musí neprodleně zařídit opravný prostředek či kombinaci opravných prostředků, které budou mít preventivní a kompenzační účinek a skutečně poskytnout účinné odškodnění za porušování Úmluvy, která vyplývají z přeplnění věznic. Tento či tyto opravné prostředky musí být v souladu s principy Úmluvy a musí být zařízeny do jednoho roku od nabytí právní moci předloženého rozsudku (jednomyslné).

Přezkum stížností, které ještě nebyly předány italské vládě a jsou cílené výlučně na přeplnění věznic, se odkládá na dobu jednoho roku od

nabytí právní moci předloženého rozsudku (jednomyslné).

Odškodnění podle čl. 41 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

10.600 € panu Torreggiani, 23.500,- € panu Bamba, 15.000,- € panu Biondi, 11.000,- € panu Sela, 15.000,- € panu El Haili, 12.000,- € panu Hajjoubi, 12.500,- € panu Ghisoni za nemateriální újmu, po 1.500,- € za náklady a výlohy panu Sela, El Haili, Hajjoubi a Ghisoni (jednomyslné).

Soudem citovaná judikatura:

Broniowski/PL ze dne 22.6.2004 (velká komora) = NL 2004, 135 = EuGRZ 2004, 472 = ÖJZ 2006, 130

Xenides-Arestis/TR ze dne 22.12.2005

Ananyer a další/RUS ze dne 10.1.2012

Upozornění:

Předložený dokument týkající se rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ze dne 8.1.2013, stížnost č. 43517/09 pochází z časopisu "Newsletter Menschenrechte" (NL 2013, 6) resp. příslušné datové banky Rakouského institutu pro lidská práva, Salzburg, který ho dal Nejvyššímu soudu k dispozici pro zaznamenání do dokumentace soudních rozhodnutí v právním informačním systému.

Rozsudek ve originálním francouzském znění (formát PDF):

[www.menschenrechte.ac.at/orig/13\\_1/Torreggiani.pdf](http://www.menschenrechte.ac.at/orig/13_1/Torreggiani.pdf)

Originál rozsudku lze vyvolat také na webových stránkách Evropského soudu pro lidská práva ([www.echr.coe.int/hudoc](http://www.echr.coe.int/hudoc)).